

Valburg, Waluburg en Sint Walburgis

What's in a name

De Sueben of Sueven (Latijn: Suebi) was een West-Germaans volk dat rond het begin van de jaartelling tussen de Rijn en de Oostzee verbleef. Door hun militaire overwicht was dit volk in staat om in een groot gebied van 'Germania Magna' andere stammen aan zich te binden als vazalstammen. Zo was er waarschijnlijk een stamverband met onder andere de Quaden, de Marcomannen, de Alamannen, de Hermunduren, de Longobarden en de Semnonen.

De Semnonen en Waluburg

De machtigste stam van de Sueven waren de Semnonen. Een van hun bekendste personen was de waarzegster Waluburg die in Egypte in het Romeinse leger diende. Op Elephantine, een eiland in de Nijl, is een potscherf gevonden met haar naam erop in het Grieks. De inscriptie luidt 'Waluburg, zieneres der Semnonen'. Het is jammer genoeg niet bekend hoe deze profetes in Egypte is beland. Opvallend is wel dat de Semnonen op hun beurt, althans volgens Tacitus, de Egyptische godin Isis vereerden!

Walburgis

Een dergelijke naam duikt een aantal eeuwen later opnieuw op, rond 779 om precies te zijn, wanneer we te maken hebben met de heilige Walburgis. Kerken aan haar gewijd vindt men o.a. in Tiel, Arnhem, stad Groningen (nu verdwenen) en Zutphen. Zowel in Duitsland als Nederland was deze heilige zeer populair. Een van haar feestdagen was 1 mei, een datum die te maken heeft met de zogenaamde Walpurgisnacht. In de Germaanse mythologie had in die nacht de bruiloft plaats tussen Wodan en de Walkuren. Na de kerstening werd aan Walpurgis (St. Walburgis) toegeschreven wat daarvoor met de godin Freya te maken had. Freya was namelijk de aanvoerster van de Walkuren. De naam Walkure is afgeleid van het oudnoorse woord Valkyrja en betekent: zij die de gevallen (van het slagveld) uitkiest.

Valburg

Een andere naam voor Walburgis is Falbourg. Die naam doet me denken aan een plaats in de Over-Betuwe, namelijk Valburg! Dankt het dorp Valburg soms haar naam aan de heilige Walburgis? De eerste keer in de geschriften dat Valburg genoemd wordt, is in 793/794 en de naam wordt dan geschreven als Falburmarca. Het woord marca betekent krijgshaftig of strijdbaar. Dit strijdbaar of krijgshaftig doet eerder aan de vroegere Waluburg denken die in het leger diende, dan aan de heilige Walburgis. Ook heb ik zo mijn twijfels of de Walpurgisnacht wel met de heilige Walburgis te maken heeft. Ik zou dit eerder in verband brengen met de vroegere zieneres Waluburg, dan met een christelijke heilige. Waarschijnlijk werd de vroege Waluburg door een grote groep Germanen vereerd en heeft men die verering later met de kerstening vervangen voor die van Sint Walburgis.

Filosofen over naambetekeningen is leuk, maar we kunnen waarschijnlijk nooit bewijzen of de uitleg juist is. Het enige wat wel kan is zoveel mogelijk aanknopingspunten zoeken en vooral de vroegste schrijfwijzen van de namen erbij halen. We moeten ook niet uitgaan van de tegenwoordige betekenis van een woord. Dat kan namelijk in vroegere tijden een geheel andere geweest zijn. Hopelijk heb ik u dat hiermee duidelijk gemaakt.

Bronnen

Website: www.heiligen.net/

Linden, Stijn van der: *De Heiligen*. Amsterdam, 1999.

Sloet: L.A.J.W.: *Oorkondenboek van Gelre en Zutphen*. 's Gravenhage, 1872-1876.

*Dit artikel is eerder verschenen in de Nieuwsbrief,
het voormalige tijdschrift van de Historische Kring Kesteren en Omstreken.*